

O STARÉ BAČKOŘE

Do redakce Světozora a Besed lidu chodíval Hašek často už od doby, kdy Aug. Eug. Mužík začal tisknout jeho práce, tedy asi od r. 1905. Asi od r. 1908 zasedal v redakční radě zástupce nakladatele a obrázkovou část vedl malíř Kamil Muttich, který po několika letech ustoupil profesoru Jaroslavu Bendovi, malíři a grafiku z družiny „Mánesa”.

Malíř Muttich vyzdoboval stránky Světozora podle své záliby ozdůbkami, v sazečské řeči tak zvanými „špunty”, kdežto Jaroslav Benda zavedl v seřadění obrázků přísně jednoduchý styl, čímž vzhled Světozora opravdu získal a ani za dalšího obrázkového redaktora se přes jeho úro-

veň nedostal. Ale tím se nechci zabývat.

Za nového vedení chodíval Jarda Hašek do redakce stále častěji. Byl totiž ve svých studijních letech na obchodní akademii spolužákem nakladatelova zástupce, oba byli Jaroslavové a chudý Jaroslav chodil bývalého spolužáka s oblibou pumpovat.

„Jaroušku, půjč mi pětikorunku!“
(Předválečnou, rozumí se.)

Pětikorunu dostal a sliboval: „Víš, já ti něco přinesu pro Světozor. Moc pěknou věc!“

Byl Jaroslav Hašek duše líná — budiž mi odpuštěno, že to říkám tak naplno — a chodil pro pětikoruny pořád a nepřinesl na protiúčtet nic a své literární příspěvky odváděl jinam, ale vždycky všude hned inkasoval honorář podle zásady „z ruky do ruky“.

Opravdu dobrých literárních příspěvků neměl ani tehdy žádný list nadbytek,

spíše naopak, a Haškovy příspěvky byly jistě vesměs dobré, byl to geniální humoreskář už tenkrát.

Domluvili jsme tehdy zástupci nakladatele, aby se nedával tak lacino pumpovat pro nic, ale aby chtěl na Haškovi povídku.

Bylo to sehráno asi tak:

Přišel Hašek a „Jaroušku, no, půjč mi pětikorunku!”

„Jardo, nedám. Už bylo těch pětikorun moc! Přines povídku a dostaneš za ni peníze hned. Pan Ledecký spočítá řádky a dostaneš hned poukázku k pokladně.”

Hašek se rozlítostnil:

„Vždyť já žádnou povídku nemám. A dneska jsem ještě neměl teplou lžici v žaludku. To se už žádný nade mnou neustrne. Žena potřebuje novou bluzu, já chodím v posledních kalhotách, prsty mi lezou z bot, Jaroušku, dej pětikorunku.”

Své svízele dovedl vždycky Hašek líčit

brilantně, ale ženě bluzu asi nikdy nekoupil, kalhoty sobě také ne a podrazit boty si z honoráře také nikdy nedal. Oblékali ho přátelé a známí a on všechna podobná dobrodíní jen trpělivě snášel v bohorovné skromnosti i neskromnosti; honoráře praskly převážně na pivo a čaj s rumem.

Zástupce nakladatele řekl podle návodu energicky:

„Tuhle si sedni, napiš povídku a dostaneš poukázku.“

„To je surovost, to je surovost!“ a zase nějaké řeči o teplé lžici a o podrážce.

„Tak napíšeš, nebo ne?“

„Inu, já bych napsal,“ odhodlává se těžce Hašek, „ale jen kdybych věděl o čem. Koukej, Jaroušku, dej pětikorunu, já si to přemyslím a zejtra ráno povídka je tady. Hned ráno ji přinesu.“

„Nepřineseš nic. To už znám! Sedni a piš!“

„Pro rány Krista Pána. Aspoň kdybych věděl o čem.”

„To je jedno. Napiš povídku třeba o staré bačkoře.”

„Myslíš?” zaváhal náhle Hašek. „O staré bačkoře? No, to by mohlo být dobré. No, tak to zkusím, Jaroušku!”

Hašek sedl k Olívově stolu v redakci, vzal pero, vykulil oči, jak je kulil vždycky, když psal povídku třeba v kavárně, vykulenými očima se díval do zdi a pak začal rychle škrabat. To bylo deset hodin a v půl dvanácté byl hotov. Odevzdával rukopis a jen prosil:

„Honem si to přečti, Jaroušku, než zavřou dole kasu!”

Zástupce četl, uchichtl se několikrát při čtení a nedočkavému Haškovi strčil pak do ruky v rychlosti poukázku na dvanáct či patnáct korun (předválečných).

Hašek chňapl po poukázce a ztratil se s mnoha díky. Tu povídku jsem si pře-

četl hned za tepla po Haškově odchodu. Byla dobrá. Jejím tenorem bylo, že stará bačkora poučovala mladou bačkoru, jak se má dívat na věci tohoto světa a hledět si hlavně zabezpečit své stáří. Stále se tam opakovalo naučení:

„A nedívej se pořád nahoru! Drž se při zemi. Nelítej příliš často na hlavu manželů své velitelky. Šváby taky netluč, chtějí být taky živi.”

Zástupce nakladatele strčil potom povídku do kapsy, že ji přečte pro legraci ve své společnosti.

A to byl vlastně konec té povídky. Nepamatuji se, že by byla otištěna, a asi skutečně nebyla. Ale nesetkal jsem se s ní ani na redakčním stole. Nepřišla mi už vůbec do ruky, jako mnoho jiných povídek, které si zástupce vzal pro zajímavost do kapsy a odnesl je do nenávratna. Jedna moje povídka byla ostatně také mezi nimi.

Napsal jsem vlastně tuto vzpomínku

jen proto, abych ukázal, jak Hašek dovedl pohotově tvořit, když opravdu chtěl. Podobně jako povídku o staré bačkoře napsal v kavárnách a hospodách mnoho jiných. Jemu opravdu stačilo vykult oči a dívat se chvíli do zdi, aby napsal zcela bez přípravy věc schopnou otištění.

Po té stránce byl fenomén bez konkurence.